

§3

HIỆU CỦA HAI VECTO

1. Vectơ đối của một vectơ

|| Nếu tổng của hai vectơ $\vec{a}$ và $\vec{b}$ là vectơ-không, thì ta nói $\vec{a}$ là vectơ đối của $\vec{b}$, hoặc $\vec{b}$ là vectơ đối của $\vec{a}$.

[?1] Cho đoạn thẳng AB . Vectơ đối của vectơ $\overrightarrow{AB}$ là vectơ nào? Phải chăng mọi vectơ cho trước đều có vectơ đối?

Vectơ đối của vectơ $\vec{a}$ được kí hiệu là $-\vec{a}$.

Như vậy $\vec{a} + (-\vec{a}) = (-\vec{a}) + \vec{a} = \vec{0}$.

Ta có nhận xét sau đây

Vectơ đối của vectơ $\vec{a}$ là vectơ ngược hướng với vectơ $\vec{a}$ và có cùng độ dài với vectơ $\vec{a}$.

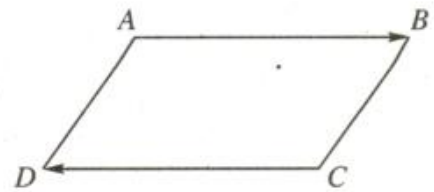
Đặc biệt, vectơ đối của vectơ $\vec{0}$ là vectơ $\vec{0}$.

Ví dụ. Giả sử $ABCD$ là hình bình hành (h.18). Khi đó hai vectơ $\overrightarrow{AB}$ và $\overrightarrow{CD}$ có cùng độ dài nhưng ngược hướng. Bởi vậy

$$\overrightarrow{AB} = -\overrightarrow{CD} \text{ và } \overrightarrow{CD} = -\overrightarrow{AB}.$$

Tương tự, ta có

$$\overrightarrow{BC} = -\overrightarrow{DA} \text{ và } \overrightarrow{DA} = -\overrightarrow{BC}.$$

Hình 18

1 Gọi O là tâm của hình bình hành $ABCD$. Hãy chỉ ra các cặp vectơ đối nhau mà có điểm đầu là O và điểm cuối là đỉnh của hình bình hành đó.

2. Hiệu của hai vectơ

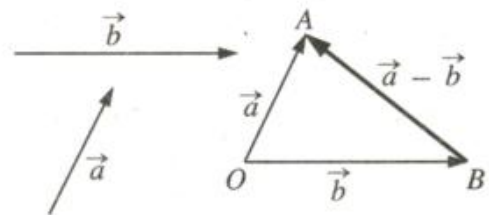
ĐỊNH NGHĨA

Hiệu của hai vectơ $\vec{a}$ và $\vec{b}$, kí hiệu $\vec{a} - \vec{b}$, là tổng của vectơ $\vec{a}$ và vectơ đối của vectơ $\vec{b}$, tức là

$$\vec{a} - \vec{b} = \vec{a} + (-\vec{b}).$$

Phép lấy hiệu của hai vectơ gọi là **phép trừ vectơ**.

Sau đây là cách dựng hiệu $\vec{a} - \vec{b}$ nếu đã cho vectơ $\vec{a}$ và vectơ $\vec{b}$ (h. 19). Lấy một điểm O tùy ý rồi vẽ $\overrightarrow{OA} = \vec{a}$ và $\overrightarrow{OB} = \vec{b}$. Khi đó $\overrightarrow{BA} = \vec{a} - \vec{b}$.

Hình 19

[?2] Hãy giải thích vì sao ta lại có $\overrightarrow{BA} = \vec{a} - \vec{b}$ (h. 19).

Quy tắc về hiệu vectơ

Quy tắc sau đây cho phép ta biểu thị một vectơ bất kì thành hiệu của hai vectơ có chung điểm đầu.

Nếu $\overrightarrow{MN}$ là một vectơ đã cho thì với điểm O bất kì, ta luôn có

$$\overrightarrow{MN} = \overrightarrow{ON} - \overrightarrow{OM}.$$

Bài toán. Cho bốn điểm bất kì A, B, C, D . Hãy dùng quy tắc về hiệu vectơ để chứng minh rằng

$$\overrightarrow{AB} + \overrightarrow{CD} = \overrightarrow{AD} + \overrightarrow{CB}.$$

Giải. Lấy một điểm O tùy ý, theo quy tắc về hiệu vectơ, ta có

$$\overline{AB} + \overline{CD} = \overline{OB} - \overline{OA} + \overline{OD} - \overline{OC}$$

$$\overline{AD} + \overline{CB} = \overline{OD} - \overline{OA} + \overline{OB} - \overline{OC}.$$

So sánh hai đẳng thức trên ta suy ra $\overline{AB} + \overline{CD} = \overline{AD} + \overline{CB}$.

2 (Giải bài toán trên bằng những cách khác)

a) Đẳng thức cần chứng minh tương đương với đẳng thức $\overline{AB} - \overline{AD} = \overline{CB} - \overline{CD}$.

Từ đó hãy nêu ra cách chứng minh thứ hai của bài toán.

b) Đẳng thức cần chứng minh cũng tương đương với đẳng thức $\overline{AB} - \overline{CB} = \overline{AD} - \overline{CD}$.

Từ đó hãy nêu cách chứng minh thứ ba của bài toán.

c) Hiển nhiên ta có $\overline{AB} + \overline{BC} + \overline{CD} + \overline{DA} = \vec{0}$. Hãy nêu cách chứng minh thứ tư.

Câu hỏi và bài tập

14. Trả lời các câu hỏi sau đây

a) Vectơ đối của vectơ $-\vec{a}$ là vectơ nào ?

b) Vectơ đối của vectơ $\vec{0}$ là vectơ nào ?

c) Vectơ đối của vectơ $\vec{a} + \vec{b}$ là vectơ nào ?

15. Chứng minh các mệnh đề sau đây

a) Nếu $\vec{a} + \vec{b} = \vec{c}$ thì $\vec{a} = \vec{c} - \vec{b}$, $\vec{b} = \vec{c} - \vec{a}$;

b) $\vec{a} - (\vec{b} + \vec{c}) = \vec{a} - \vec{b} - \vec{c}$;

c) $\vec{a} - (\vec{b} - \vec{c}) = \vec{a} - \vec{b} + \vec{c}$.

16. Cho hình bình hành $ABCD$ với tâm O . Mỗi khẳng định sau đây đúng hay sai ?

a) $\overline{OA} - \overline{OB} = \overline{AB}$;

b) $\overline{CO} - \overline{OB} = \overline{BA}$;

c) $\overline{AB} - \overline{AD} = \overline{AC}$;

d) $\overline{AB} - \overline{AD} = \overline{BD}$;

e) $\overline{CD} - \overline{CO} = \overline{BD} - \overline{BO}$.

17. Cho hai điểm A, B phân biệt.

a) Tìm tập hợp các điểm O sao cho $\overline{OA} = \overline{OB}$;

b) Tìm tập hợp các điểm O sao cho $\overline{OA} = -\overline{OB}$.

18. Cho hình bình hành $ABCD$. Chứng minh rằng $\overline{DA} - \overline{DB} + \overline{DC} = \vec{0}$.

19. Chứng minh rằng $\overline{AB} = \overline{CD}$ khi và chỉ khi trung điểm của hai đoạn thẳng AD và BC trùng nhau.

20. Cho sáu điểm A, B, C, D, E, F . Chứng minh rằng

$$\overrightarrow{AD} + \overrightarrow{BE} + \overrightarrow{CF} = \overrightarrow{AE} + \overrightarrow{BF} + \overrightarrow{CD} = \overrightarrow{AF} + \overrightarrow{BD} + \overrightarrow{CE}.$$